

De jongen ligt op zijn buik onder de voorgalerij te luisteren naar de woedende regen. Het is net begonnen, alles barst van het bovenaards geweld, de donder rolt vloekend van de bergen. Dus op blinde voetjes om het huis heen naar achteren rennen, schuilen onder de scheefgezakte terrastafel bij de opslag, dat gaat niet meer. Het water is razend, het klettert, roffelt, het knalt bruut als boze goden uit de verduisterde hemel los. Vogels krijsen, takken kraken. Wie zich niet verbergt, wordt weggezwiept. Soedah, geduld toch jongen.

Nog even, dan hoort hij vanzelf de ordening. Misschien ja. Als hij maar goed genoeg luistert. Dan is het er opeens, de watermuziek zoals hij het in gedachte noemt: de regenklanken die met watervlugge vingers als tover uit het kabaal te voorschijn komen waaieren.

Maar niet altijd hoor. Je moet het eerst in je eigen hoofd aan horen komen, naderbij horen komen. Of hoe heet dat, wanneer je iets zo sterk verwacht dat het er al bijna is?

Hij weet zeker dat de muziek overal in verstopt zit. Alle dingen hebben hun toon, hun eigen klank. Aan de binnenkant van alles zit een geluid dat stilletjes wacht tot het eruit gehaald gaat worden. Luister maar: alles wat wordt aangeraakt, laat zich horen. Alles wat je hoort, is aangeraakt.

Opeens is hij bang dat de muziek er al is, dat alleen hij haar

niet kan verstaan. Dat hij op de verkeerde klanken let, alleen de losse geluiden hoort, het kabaal dat de regen maakt.

Misschien luistert hij te ingespennen, moet hij proberen om níet te luisteren. Lekker niet opletten, jongen. Wachten tot de muziek hém gaat vinden, daar onder het huis.

De slagregens lijken ontketend, ze roffelen op het gebladerde, trommelen als gekken op het huis en op de bijgebouwen. De dakrand, huivend over de voorgalerij, is een waterval, het pad een kolkende bergbeek, een kali van lauwe modder. Geen dammetje of dingetje om het tegen te houden, af te voeren. Als hij niet oppast wordt ook hij straks weggespoeld.

Hij kan naar binnen gaan. Dat kan hij ja. Njonja heeft hem een sleutel gegeven, kom es hier jongen, ze heeft 'm gauw in zijn hand gestopt, niemand heeft 't kunnen zien. Het gebeurde op de ochtend dat ook de scholen dicht zijn gegaan. Zijn meester was al weggehaald, zeiden ze, in een grote vrachtauto geladen en hup weg, hij is toen het hele stuk hierheen gered om te zien of njonja Alma er nog was. Het is een kleine sleutel, niet voor een huisdeur. Misschien voor een kast of een kist, voor een lade misschien of voor een luikje. Maar waar hij nou echt op past, dat heeft hij eerlijk gezegd vergeten te vragen. Hij was veel te trots dat njonja hem vertrouwde en haar eigen djongos niet. Maar pff! hij is een jongen van Ambon ja, hij is niet van hier.

Toch, naar binnen gaan durft hij niet. Zelfs niet om snel met twee vingers over de toetsen van de piano te trippelen. Steeds sneller, tot zijn vingers de toetsen niet meer bij kunnen houden.

Als njonja Alma terug is, gaat ze hem leren hoe het moet. Binnen, op de piano, liggen de grote, platte boeken waarin het geschreven staat: dichtbedrukte bladzijden vol onbegrijp-

pelijke tekens, een geheimschrift dat steeds expres buiten de lijntjes gaat. Als je wilt spelen, moet je eerst zo'n boek open- geslagen op de klep zetten. Kijk, zegt njonja dan, terwijl haar handen vanzelf doorspelen. Dan hoor je wat hier staat. Met een hoofdknik wijst zij op het opengeslagen boek vóór haar. En hij maar kijken naar die zwarte tekens die als regendrup- pels van het blad druipen, en naar die losse vingers, feilloos schijnen ze te weten onder welke toetsen de juiste tonen zich verborgen houden. Maar hoe hij ook luistert en hoe hij ook kijkt, hij snapt er niks van.

En nu kan hij het niet meer vragen.

Hij lijkt wel een verstekeling, zoals hij zich onder de voor- galerij verschuilt. Alleen komt er niemand om hem te ont- decken, niemand die komt zeggen: 'Eindelijk, we hebben 'm!' Boven zich hoort hij geen enkel teken van leven: zeker niet het Hollandse-mevrouwengeluid van hakken op houten vloer, en zelfs niet het voorzichtige kraken van bedienden- voetjes. Hij ligt hier heel stilletjes, hij kan hier zo lang liggen als hij maar wil.

Met twee vingers, de twee langste, voelt hij in zijn broekzak of hij de sleutel nog heeft – zomaar, om het zeker te weten.

De vochtige ondergrond begint aan zijn huid te plakken. Hij rolt zich om, lenig als een aapje, keert zich op zijn rug en klopt de hele kriebel van takjes, blaadjes, beestjes van zijn buik, zijn bovenbenen. Ziet, zo liggend, boven zich de sple- ten tussen de planken van de waranda, net te smal om door- heen te kijken. Ritme van licht en donker. Daarna draait hij zich op zijn zij, ziet vanonder zijn beschutting de regen knet- terend, spetterend opspringen – alsof zij terugschrikt van zichzelf, van het geweld dat zij in zich draagt.

Hij wil niet meteen weggaan, niet zomaar nee. Hij denkt dat hij boven zich opeens stemmen hoort, voetstappen, gestommel op de achtergalerij, hij weet het niet zeker, het kan ook de regen zijn. Toch durft hij niet uit zijn kolong te voorschijn te kruipen, straks zijn er vreemden, gevaarlijk. Rampokkers misschien, zij zoeken in verlaten huizen naar weggeborgd geld. Weer, weer hoort hij iets. Ja, hij is bang dat er boven werkelijk indringers zijn. Hij zou ernaar toe moeten sluipen, onder het huis door, tussen de spleten van de planken naar boven gluren. Maar bang, hij is bang ja. Ook om daar stiekem, tjoeri-tjoeri, vanuit zijn kolong te gaan liggen koekeloeven. Want als hij ze ziet, bestaan ze echt.

Nooit oog in oog komen, weet hij, nooit je gezicht prijsgeven. Ze mogen jou niet weten, niet wie jij bent.

Hij wacht en wacht, hij knijpt zijn ogen toe om zich zo dieper in het onzichtbare te kunnen terugtrekken, om met zijn oren, misschien! te kunnen opvangen wat niet kan worden gezien. Maar nee, niks. De geluiden maken zich niet voldoende los om in mensen te veranderen. Het gevaar geeft zich niet bloot. Trekt het zich terug? Of heeft het zich ergens verderop verstopt?

Er is nu alleen het water dat tikketik-tík van de boombladeren drupt, van het grote schuine dak kletsj! in de plassen beneden valt.

Langzaam hoort hij de stilte weer uit haar schuilhoeken te voorschijn kruipen, ze vindt aarzelend haar weg tussen de laatste regendruppels door, vermijdt binnen in het huis de krakende vloerplanken, verspreidt zich zachtjes over de lege stoelen en tafels in de onbewoonde vertrekken en valt in

slaap in het zachte stof dat over alle dingen en dingetjes is neergedaald.

Hij zou nu naar binnen moeten sluipen, met wakend oog, weten of moddervoeten op de tapijten hebben rondgestapt, vettige grijphanden aan kleppen, klinken, hebben gemorreld.

Maar hij durft niet, want hoe goed hij ook luistert, hij kan niet horen dat er níemand is. Er kan zich, ook in de diepste stilte, juist in de diepste stilte, iemand verborgen houden, die kan dan, als hij voorzichtig! de deur opendoet, met een blikerende klewang tjak-tjak op hem springen.

Beter teruggaan naar de kampong nu. Beter van niks weten nog.

Alles is anders, nu het oorlog is. Je moet goed nadenken hoor, anders kom je niet thuis. Bijna is hij al naar de tangsi gelopen, de garnizoenskazerne – gewoontegetrouw wou hij weer die kant op. Omdat in zijn hóófd alles hetzelfde is gebleven. Als hij eraan denkt, is iedereen nog daar, alle militaire gezinnen, in de barak staan alle iboes in gelid te koken, een leger van gebatikte mama's gewapend met stoompan en wadjan, tjobèk en oelekan. Het is echt lastig om niet daarheen te gaan. Niet rechtdoor maar linksaf is raar hoor.

Hij heeft de hele tijd het gevoel dat hij verkeerd loopt. Terrecht komt tussen de verkeerde mensen. De vaders dragen geen uniform, hun baadjes hangen uit hun broek, hun tenen steken uit hun schoenen. Het zijn hier in de kampong allemaal dobbelaars, leugenaars en kliederaars, zegt zijn moeder. Hij kent er niemand.

In de witte gebouwen van de tangsi, boven in de stad, oe-

fent nu het Keizerlijke Leger van Djepang, ze oefenen de hele dag! Ze proberen het echte leger van bapa na te doen, net nu hij weg is ja. Zou hij dat weten? Kan bapa ook van orang-orang Djepang de gedachten lezen? Het is verboden om bij het exercitieveld te staan kijken, als je kijkt word je pang! geschoten als een rijstvogeltje.

Hij is bang dat er onderweg een gek van de Kenpeitai met een woeste schreeuw uit de bosjes te voorschijn springt, zij zijn bevoegd om zonder reden iemand zijn koppie af te tjakken. Het slagzwaard hangt zwaar aan een brede riem die om het middel is gegord. Ze moeten beide handen gebruiken om het los te trekken en op te kunnen heffen. Zeggen ze. Met één houw ligt het koppie ernaast.

Zonder dat hij het heeft gemerkt neuriet hij ineens een deuntje dat hij nog van vroeger kent. Het is er vanzelf, het kwam voordat hij eraan kon denken. Een liedje uit Ambon is het, bapa zingt het altijd als het donker is, als hij al ligt te slapen, ja te doen alsof. Izak weet de woorden van het liedje niet precies, hij humt maar wat klanken. Bapa zegt: het gaat over het holle gevoel in je maag, nee niet als je honger hebt, maar als je iets heel erg mist. Je kunt soms iets zo erg missen, zegt bapa, je weet dan niet eens meer wat het is, zo erg ben je het kwijt!

Onder de halvemaanspoort loopt hij de kampong in, hij moet aan het einde zijn, ze wonen daar in een pondok, een rieten hutje, meer is 't niet. Nee, hier geen lanen met Europese namen, de weg naar hun nieuwe verblijf bestaat uit paadjes en achterommetjes die niemand weet te noemen. Je moet hier nog uitkijken, tussen die schuurtjes van gedek en die schuttingen van bilik, het ziet er hier allemaal hetzelfde uit, voor je 't weet loop je bij vreemde mensen binnen en ga je

daar op de grond zitten, gekruiste benen, handjes in de schoot.

Nu het geregend heeft, is het nog moeilijker om verschil te zien. Ook in zijn hoofd trouwens. Alsof de regen ook in zijn hoofd de nieuwe terugweg heeft uitgewist. Alles is van blubber geworden. Op de smalle modderpaadjes hier moet hij voorzichtig lopen hoor, je glibbert er zo weg.

Overal is 't druk, kampongdruk, achter alle schuttingen hoort hij gedoe van mensen. Nergens kun je hier weg, nergens is hier een plek om je te verstoppen.

Het liedje is nog altijd in zijn hoofd, in zijn mond. Eigenlijk moet het met gitaar gedaan worden, met snaren die zachtjes nazingen wat in het lied zonet al is gezegd. Alleen heeft hij geen gitaar, dus doet hij die er zelf maar bij met langgerekte wèh-èng's en wow-waw's, dat is beter dan niks.

Hij voelt het lege plekje in zijn maag, precies als in het liedje. Bapa zegt: dat plekje heet Ambon, het is goed dat je het voelt, dan weet je dat het er nog is.

Izak komt zelf niet van daar. Hij is gewoon hier geboren, in de tangsi. Maar dat maakt volgens bapa niks uit. Hij is niet van hier, zeker niet. Hij is anak maloekoe. Punt uit. Grote jongens in de kampong schelden hem uit voor anak kolong, kazernekind. Het deert hem niet, Javanen pèh! zij weten niet beter. En trouwens, hij is liever van boven dan van hier, van de kampong.

Telkens als hij kans ziet, gaat hij naar de bovenstad, dwaalt hij door de lanen, in de schaduw van de hoge, koele kenaribomen, denkend aan de dag dat hij in het mooie huis van njonja Alma piano zal zitten spelen.

Ver ver weg, neuriet hij, ver ver ver van huis. Wèh-èng, wow-waw.

Het liedje helpt hem, het leidt hem ongemerkt langs vieze weggetjes, hij hoeft niet op te letten, hij zal straks zijn waar hij moet zijn, hij hoeft het liedje maar te volgen, verder niks.

Waar hij ook gaat, er zijn altijd ogen, oren. Zijn vader kan zelfs gedachten lezen, hij kan ook horen wat de dieren zeggen, dat kan verder niemand, maar bapa is nu weg. Met de oorlog meegegaan, in zijn mooie KNIL-uniform. De beenwindsels jongen, hoe nauwkeurig zijn vader die om zijn kuiten legt, geen stukje been blijft bloot. De veters strak getrokken, de baret precies een tikkeltje scheef, het lange schietgeweer op de rug en ingerukt mars! De bergen in. Stoer jongen! Hij weet het niet, zou bapa hem daarginds in het donker van de bergen stilletjes zitten te lezen?

Er zijn hier ook ogen genoeg hoor, alles kijkt. Beo's, tokèhs, rijstvogeltjes: vanuit alle bomen wordt hij waargenomen en onthouden. Het tipt mekaar, het vertelt 't voort, hoor maar hoe het krijst, slist, fluistert, ritselt.

Hij probeert uit alle macht geheim te blijven. Zichtbaar, maar ongezien. Hij is er, maar ffft! als hij weg is, is hij er nooit geweest. Als regen die ophoudt, als muziek die verdwijnt zodra zij bestaat, zo van onder de vingers vandaan en foetsie.

Niemand kan hem iets maken. Wie ze zien, is niet wie hij werkelijk is. In de duizend ogen overall is hij een jochie dat voorbijkomt, blootsvoets, zijn bruine huid grijs van de moddervegen, nee niet van hier. Niemand weet van de eed die tussen hem en njonja is gezworen, waar de piano in haar grote blanke huis het bewijs van is.